

Suresh Dada Scheme for
Educational & Entrepreneurial Development
सुरेशदादा शैक्षणिक व उद्योजक विकास योजना

आमचे ध्येय -

‘गुणवंत विद्यार्थ्यांमध्ये व्यावसायिक व उद्योजकीय कौशल्ये विकसित करून त्यांना जागतिक स्तरावर सक्षम बनविणे.’

ज्ञानराज्ञ

OUR SCHOLARSHIP
Build Leaders of
TOMORROW

उच्चशिक्षण घेऊन सोनेरी करिअर घडविण्याचं स्वप्न बघणाऱ्या गुणवंत विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देऊन त्यांना सहकार्य करणाऱ्या व त्यांचा

आत्मविश्वास वाढविणाऱ्या या शिष्यवृत्ती योजनेच्या प्रवासास बघता बघता ६ वर्षे पूर्ण झालीत. हजारो विद्यार्थी आले. आपल्या पंखात बळ भरून स्वप्नपूर्तीसाठी भुरकन उडून गेले. या वर्षात अनेकांनी आपलं करिअर आपल्या इच्छेप्रमाणे घडवलं; तर इतर अनेक त्यासाठी तळमळीने प्रयत्न करताहेत. हे सगळं बघणं, अनुभवणं आमच्यासाठी खरंच आनंददायी आहे.

वीटा-दगडांच्या महाविद्यालयांतून कागदी वाटेनं येणाऱ्या एका डिग्रीसाठी विद्यार्थी तारुण्यातील उमेदीची अन् उत्साहाची अनेक वर्षे पणाला लावत असतो. मिळणाऱ्या डिग्रीच्या एका कागदाच्या पाठीमागे त्याचे अथक परिश्रम, अविरत कष्ट असतात. याच काळात विद्यार्थी खऱ्या अर्थाने घडत असतो. विविध विषयांचं शिक्षण घेणं, जीवनाचे भले बुरे अनुभव घेणं, कला-कौशल्ये आत्मसात करणं, जीवाभावाचा मित्रपरिवार निर्माण करणं अशा अनेक गोष्टीतूनच तो ज्ञान मिळवित असतो. आणि या ज्ञानाचा पुरावा म्हणूनच डिग्रीचा एक कागद आपल्याला मिळत असतो.

परिक्षांचा मोसम जवळ आला आहे. शिक्षणानंतरच्या प्रत्यक्ष जीवनसंग्रामातील विविध संकटांना, परिक्षांना यशस्वीपणे सामोरं जायचं असेल तर शिक्षणातील येणाऱ्या परिक्षांना गांभिर्याने घ्यायला हवं पण त्याच टेन्शन मात्र घेऊ नका. नियोजनाने अभ्यास करा आणि भरपूर मार्क्स मिळवा. त्यासाठी खाली काही टिप्स दिल्या आहेत त्याचा तुम्हाला नक्कीच फायदा होईल.

- एकटेपणा टाळण्यासाठी तसंच ताण कमी करण्यासाठी, संघटित अभ्यास निश्चितच उपयोगी पडतो. ३-४ जण मिळून स्टडी ग्रुप बनवू शकता. त्यामुळे विचारांची देवाणघेवाण करणं सोयीस्कर ठरतं. शंकांचं निरसन होण्यास मदत होते. स्पर्धात्मक भूमिका ठेवल्यास अधिक चांगला अभ्यास होतो. अर्थात स्पर्धा सकारात्मक असावी. त्यामुळे विषयाबद्दलची भीती कमी होण्यास मदत होते.
- वाचन करत असताना हायलाईट केलेल्या अधोरेखित माहितीवरून बोट फिरवून मोठ्यानं वाचावं. यामुळे व्हिज्युअल मेमरी वाढते आणि फोटोग्राफीक व्हिजन तयार होते.

- काही विद्यार्थ्यांचे ऑडिटरी रिसेप्टर्स सक्षम असतात. त्यामुळे अभ्यास मोठ्याने बोलून-वाचून केल्यामुळे तो अधिक काळ लक्षात राहातो, तसेच एकाग्रता वाढते.
- एका जागी खूप वेळ बसल्याने सुस्ती येते व लक्ष विचलित होते. शारीरिक चलनवलन केल्याने अभ्यासाचा वेग वाढू शकतो.
- व्हॉट्सअॅपवरही एखादा स्टडी ग्रुप करणं शक्य आहे. पण त्यात फक्त अभ्यासाबाबतच माहिती असली पाहिजे. एखाद्याला अभ्यासाबाबत वेगळी माहिती मिळाल्यास, तसंच एखादं गणित कोणी वेगळ्या पद्धतीने सोडवल्यास ते तुम्ही शेअर करू शकता.
- प्रत्येक विषयाला एक टारगेट ठरवा, विषयानुसार व बोर्डाच्या अपेक्षित प्रश्नांवर आधारित टॉपिक्सना अग्रक्रम द्या. तुमच्या वेळापत्रकात नुसताच अभ्यासासाठी सगळा वेळ न देता, थोडा वेळ घरच्यांसोबत घालवण्यासाठी आणि मित्रपरिवारासाठीही ठेवा. उगाच जागरण करू नका. तळलेलं, तेलकट फार खाऊ नका. साधंच जेवण घ्या.
- टाईमटेबलमध्ये प्रत्येक दिवशी प्रत्येक विषय अभ्यासला पाहिजे. इन्सिडेंटल रिडींग म्हणजेच प्रत्येक युनिट्स, स्वाध्याय, चॅप्टर्स यांचं जलद गतीने वाचन करणं आवश्यक आहे. सर्व विषयांच्या टॉपिक्स तसंच अभ्यासक्रमाशी जवळून परिचय यामुळे एकूण अभ्यासक्रमाच्या व्याप्तीचा अंदाज बांधता येतो.
- वाचन करत असताना मार्करने ठराविक शब्द, नोंदी, व्याख्या, समीकरणं हायलाईट कराव्या. स्वतःच स्वतःच्या नोट्स काढणं आवश्यक आहे. विद्यार्थी मित्र, मैत्रिणींनो सध्या तुमचा सिलॅबस पूर्ण होत असेल. पण पेपर्स सोडवण्याची घाई करू नका. सगळा सिलॅबस नीट शिकवून झाल्यावरच सराव पेपर्स सोडविण्यासाठी सुरुवात करा.

टीव्ही, मोबाईल, इंटरनेट, फेसबुक, हॉटेलींग, आळस ह्या काही गोष्टी कदाचित अभ्यासाचे गांभिर्य कमी करू शकतील तेव्हा या गोष्टींबाबत जागरूक रहा. सर्व विद्यार्थ्यांना परिक्षांसाठी व नववर्षाच्या मनस्वी शुभेच्छा.

महेश गोरडे
संपादक

ज्ञानयज्ञ संपादक मंडळ

श्री. राजेश यावलकर (ज्ञानयज्ञ प्रमुख संपादक), श्री. एन. जे. गादिया, श्री. महेश गोरडे, श्री. नीळकंठराव गायकवाड, श्री. सुधीर महाजन, प्रा. एस. व्ही. सोमवंशी

“एसडी-सीडच्या पंखांनी स्वतःसह इतरांनाही मोठे करा”

एसडी-सीड शिष्यवृत्ती वितरण सोहळ्यात मान्यवरांचे प्रतिपादन

एसडी-सीडतर्फे यावर्षी जळगाव जिल्ह्यातील एकूण 1,500 गुणवंत विद्यार्थ्यांना मातोश्री श्रीमती प्रेमाबाई भिकमचंदजी जैन उच्चशिक्षण शिष्यवृत्ती प्रदान करण्यात आली. गेल्या सहा वर्षांत एकूण 8,000 विद्यार्थ्यांनी या शिष्यवृत्तीचा लाभ घेतला आहे. नुकताच एसडी-सीडतर्फे आयोजित शिष्यवृत्ती वितरण सोहळ्यात निवड झालेल्या 1,500 लाभार्थ्यांपैकी 50 विद्यार्थ्यांना ज्येष्ठ साहित्यिक डॉ. शंकर पुणतांबेकर यांच्या उपस्थितीत प्रातिनीधीक स्वरूपात शिष्यवृत्तीचे वाटप करण्यात आले.

मान्यवरांचे मनोगत

- “शिंपल्यात पडणारा पाण्याचा थेंब मोती होतो आणि तोच थेंब सापाच्या तोंडात पडला तर त्याचे विष होते. याप्रमाणे आ. सुरेशदादांनी सुरु केलेल्या या योजनेतून शिष्यवृत्ती प्राप्त केलेल्या शोकडो विद्यार्थ्यांचे मोती होणार.”
- डॉ. शंकर पुणतांबेकर
- “तुम्ही जे ठरवाल त्यासाठी निरंतर, कणखर प्रयत्न करत राहा. आमदार सुरेशदादा जैन हे दातृत्व, कर्तृत्व आणि नेतृत्वाचे मुर्तीमंत उदाहरण आहेत. स्वतःच्या जीवावर उदार झालेली माणसे ही सर्वसामान्यातून आलेली असतात. एसडी-सीड ही योजना अशा सामान्यांना गरूडझेप घ्यायला सिद्ध करणारी ठरत आहे. सुरेशदादांनी लावलेले एसडी-सीडचे रोपटे वटवृक्षाकडे वाटचाल करीत आहे. ही शिष्यवृत्ती योजना एक चळवळ बनावी. एक जिवंत व्यासपीठ बनायला हवी. समाजात जी घेणाऱ्यांची प्रवृत्ती वाढत आहे त्यांनी आश्रित न बनता समाजासाठी काम केलं पाहिजे.” - श्री. भरत अमळकर
- “एसडी-सीडतर्फे दिल्या जाणाऱ्या शिष्यवृत्तीमुळे हजारो विद्यार्थी आज शिक्षण पूर्ण करून विविध क्षेत्रात महत्त्वपूर्ण योगदान देत आहेत. या शिष्यवृत्ती योजनेमुळे ज्या विद्यार्थ्यांना आपले स्वप्न पूर्ण करता आले आहेत तेच विद्यार्थी भविष्यात इतर विद्यार्थ्यांनाही त्यांचे स्वप्न पूर्ण करण्यासाठी नक्कीच मदत करतील. प्रतिकूलतेवर मात करून उच्चशिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांनी काहीतरी करून दाखविण्याचा ध्यास बाळगावा. प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या जीवनात कठीण प्रसंग येत असतात परंतु त्यांनी व्रत तोडू नये.” - डॉ. एस.एस. राणे

कार्यक्रमात लाभार्थ्यांनी व्यक्त केलेले मनोगत

- “एसडी-सीड शिष्यवृत्तीमुळे गरूड भरारी घेण्याची उर्जा आमच्या पंखात निर्माण झाली आहे. या पंखांसह आकाशात उडण्याची शक्ती ही शिष्यवृत्ती आमच्या ठायी निर्माण करणार आहे. मात्र गरूड भरारी घेतांना आमच्यासारख्या तळागाळातील मुलांना सोबत घेण्याचे भान कधीही विसरणार नाही.”
- निकीता पाटील, जळगाव
- “मी झोपडपट्टीत रहाणारा व कागद वेचणाऱ्या एका गरीब कुटुंबातील विद्यार्थी आहे. आईच्या पोट्यात असताना वडिलांचे छत्र हरविले. दहाव्या वर्गापासून एसडी-सीड शिष्यवृत्ती घेत आहे. आमदार सुरेशदादा जैन यांनी शिष्यवृत्तीच्या माध्यमातून फार मोठा मदतीचा हात दिला आहे” - दिपक सपकाळे, जळगाव

कार्यशाळा १ - प्रभावी संभाषण कौशल्य

मार्गदर्शक - प्रा. डॉ. राकेश चौधरी

दिनांक - 30 डिसेंबर 2013

ठिकाण - धनाजी नाना चौधरी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, जळगाव

उपस्थिती - सुमारे 125 विद्यार्थ्यांनी याचा लाभ घेतला.

एसडी-सीडतर्फे प्रभावी संभाषण कौशल्य या विषयावर पदवीधर व पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांसाठी कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते.

संभाषण ही जन्मापासून ते अंतापर्यंत चालणारी एक प्रक्रिया आहे. जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रात यशस्वी व्हायचे असेल तर उत्तम संभाषण कौशल्य असणे आवश्यक आहे. हे कौशल्य प्रत्येकाला अवगत करणे शक्य आहे. दैनंदिन व्यवहारात एकमेकांशी संवाद साधतांना काही नियमांचे पालन करणे शिकले पाहिजे. मनात आलेले बोलून टाकावे हे खरे असले तरी बोलतांना काही तारतम्य बाळगणे आवश्यक असते. विद्यार्थ्यांचा परिपूर्ण विकास जर घडवून आणायचा असेल तर त्यांच्या अंगी प्रभावी संभाषण चातुर्य असले पाहिजे तरच रोजच्या त्याच्या संपर्कात येणाऱ्या व्यक्तींसमोर त्याला त्याचे विचार, कल्पना, भावना इ. मांडायला कुठलीही अडचण येणार नाही.

उपस्थित विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करतांना डॉ. चौधरी यांनी खालील मुद्दे स्पष्ट करून सांगितले.

- संभाषण म्हणजे काय?
- संभाषणाचे विविध पैलू/ प्रकार
- संभाषण करतांना पाळावयाचे नियम
- प्रभावी संभाषण पद्धती
- प्रभावी संभाषणाचे फायदे

या कार्यशाळेद्वारे विद्यार्थ्यांना झालेले फायदे -

- संभाषण करताना कोणती काळजी घ्यावी
- प्रभावी व्यक्तिमत्त्वासाठी प्रभावी संभाषण आवश्यक असते
- आपले विचार, भावना प्रभावीपणे मांडण्यासाठी व इतरांना समजण्यासाठी संभाषण कौशल्य आवश्यक आहे

कार्यशाळा २ व ३ - अभ्यासाचे महत्व

मार्गदर्शक - प्रविण सोनवणे (एसडी-सीड सहकारी)

दिनांक - 23 डिसेंबर 2013 व 20-22 जानेवारी 2014

ठिकाण - मानवसेवा मंडळ माध्यमिक विद्यालय व महाराणा प्रताप महाविद्यालय, जळगाव

उपस्थिती - सुमारे 425 विद्यार्थ्यांनी याचा लाभ घेतला.

एसडी-सीडतर्फे परिवर्तन प्रकल्प अंतर्गत अभ्यासाचे महत्व या विषयावर इयत्ता 8वी ते 10वी च्या विद्यार्थ्यांसाठी मार्गदर्शन वर्गाचे आयोजन करण्यात आले होते.

मुलांनी वर्षभर नियोजनबद्ध, सातत्यपूर्ण अभ्यास केल्यास तीच यशाची गुरुकिल्ली ठरते. शैक्षणिक यश मिळविण्यासाठी अभ्यास किती वेळ करावा यापेक्षा अभ्यास कसा करावा हे अधिक महत्वाचे आहे. अभ्यासाचा मानसिक ताण निर्माण होऊ नये तसेच शिकलेल्या गोष्टी दीर्घकाळ लक्षात रहाव्यात यासाठी काही गोष्टींची काळजी घेणे आवश्यक आहे. अभ्यासाच्या चुकीच्या पद्धतीमुळे देखील अपयश येत असते. दिवसरात्र अभ्यास करणे महत्वाचे नसून एकाग्र चिंतने आणि निग्रहाने अभ्यास करणे गरजेचे असते.

उपस्थित विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना प्रविण सोनवणे यांनी खालील मुद्दे स्पष्ट करून सांगितले-

- अभ्यास म्हणजे काय?
- अभ्यासाचे फायदे
- अभ्यासाचा कंटाळा येण्याची कारणे आणि उपाय
- अभ्यासाच्या चांगल्या सवयी
- वेळेचे नियोजन
- स्व-अध्ययन म्हणजे काय

● कार्यशाळा ४ - मुलाखत कौशल्य

मार्गदर्शक - ईश्वर जैन (एसडी-सीड सहकारी)

दिनांक - 4 जानेवारी 2014

ठिकाण - कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, बोदवड

उपस्थिती - सुमारे 125 विद्यार्थ्यांनी याचा लाभ घेतला.

मुलाखत हा विषय विद्यार्थ्यांच्या भावी आयुष्याच्या दृष्टीने फारच महत्त्वाचा आहे. अनेक विद्यार्थ्यांना शिक्षण पूर्ण झाल्यानंतर रोजगार, नोकरी मिळविण्यात अडचणी येत असतात. शिक्षण घेत असलेल्या अभ्यासक्रमात अतिशय चांगल्या गुणांनी उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांनाही रोजगार मिळविण्यापासून वंचित राहावे लागते. स्वतःजवळ असलेली कौशल्ये योग्य प्रकारे मांडणी न करता आल्यामुळे आजच्या गळेकापू स्पर्धेच्या युगामध्ये अशा विद्यार्थ्यांना टिकाव धरता येत नाही. याची जाणीव ठेवून ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांपर्यंत त्यादृष्टीने जागृती व्हावी व त्यांच्यातील कमतरता भरून काढण्यास सहाय्य व्हावे जेणेकरून ग्रामीण भागाचा कायापालट व्हावा म्हणून एसडी-सीडतर्फे मुलाखत कौशल्य या विषयावर प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले.

या कार्यशाळेचे संचालन प्रमुख मार्गदर्शक ईश्वर जैन यांनी केले. उपस्थित विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना जैन यांनी खालील मुद्दे उदाहरणे व चर्चेच्या माध्यमातून अतिशय मार्मिकपणे समजावून सांगितले व विद्यार्थ्यांची मने जिंकली -

- मुलाखत म्हणजे काय? मुलाखतीचे प्रकार
- नोकरी विषयक मुलाखतीत तपासल्या जाणाऱ्या बाबी
- मुलाखतीची पूर्व तयारी
- बॉडी लॅंग्वेज
- संभाषण कौशल्य
- ट्रेसिंग फॉर सक्सेस
- मुलाखतीत विचारले जाणाऱ्या प्रश्नांचे प्रकार आणि उत्तर देण्याची कला
- स्वतःची ओळख - क्षमता आणि कमतरता
- विनम्रता, सहनशीलता आणि समयसूचकता - मुलाखतीत यशस्वी होण्याचे सूत्र

● एसडी-सीड प्रशिक्षण कार्यक्रमाची परिणामकारकता

जळगाव जिल्ह्यातील गुणवंत विद्यार्थ्यांमध्ये व्यावसायिक व उद्योजकीय कौशल्ये विकसित करून त्यांना जागतिक स्तरावर सक्षम बनविणे हे ध्येय साध्य करण्यासाठी एसडी-सीडतर्फे विद्यार्थीहिताचे अनेक उपक्रम राबविले जातात. गेल्या वर्षभरात जिल्ह्यातील विविध तालुक्यांमध्ये वैयक्तिक विकास, मुलाखत तंत्र व कौशल्य, वेळेचे नियोजन, ध्येय निश्चिती व संपादन यासारख्या विद्यार्थीहिताच्या विविध विषयांवर तज्ञांचे एसडी-सीडतर्फे विद्यार्थ्यांना एकूण 17 प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले. त्यात विद्यार्थ्यांनी चांगल्या प्रमाणात प्रतिसाद दिला व जिल्ह्यातील एकूण 3400 विद्यार्थ्यांनी याचा लाभ घेतला.

एसडी-सीडतर्फे आयोजित या प्रशिक्षण कार्यक्रमांमध्ये सहभाग घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना नेमका किती व कसा फायदा झाला हे जाणून घेणेसुद्धा गरजेचे आहे आणि म्हणूनच प्रत्येक कार्यशाळेत सहभाग घेण्याच्या विद्यार्थ्यांकडून त्यांची प्रतिक्रिया जाणून घेत योग्य त्या सुधारणा एसडी-सीडने केल्यात. तसेच ज्या महाविद्यालयांमध्ये हे कार्यक्रम आयोजित केले जातात तेथील प्राचार्य तसेच प्राध्यापकांचे सुद्धा मत एसडी-सीडने जाणून घेतले. त्यांच्या सूचनांवर चर्चा करून तज्ञ मंडळींच्या सल्ल्याने योग्य ते बदल एसडी-सीडने आत्मसात केले.

विविध विषयांवर आयोजित केलेल्या कार्यशाळांमध्ये सहभागी विद्यार्थ्यांशी संपर्क करून त्यांची प्रगती जाणून घेतली. मुलाखत कौशल्य कार्यक्रमात सहभागी विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण दिल्यानंतर काही दिवसांनी मॉक इंटरव्यू सत्राचे आयोजन करण्यात आले, ज्यामध्ये विद्यार्थ्यांची सराव मुलाखत घेऊन ते किती चांगल्या प्रकारे मुलाखतीला सामोरे जात आहेत व कुठे कमी पडत असतील तर कोणत्या सुधारणा करायच्या हे त्यांना समजवून देण्यात आले. याचप्रकारे इतर विषयांवर योग्य ते मार्गदर्शन विद्यार्थ्यांना केले जाते. यामुळे विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानात भर पडते व त्यांचा सर्वांगीण विकास होऊन त्यांना रोजगार मिळण्यास मदत होते आणि अशा प्रकारे एसडी-सीडचे ध्येय साध्य होते.

विचार

माणसाचं जगणं हे विचारांचं दृश्यरूप असतं.. प्रतिरूप असतं. म्हणजे जणू चांगल्या-चुकीच्या विचारांचाच प्रवास असतो. विचारांमधून शिकण्याची, कृतीची, आंतरिक बदलांची प्रक्रिया घडत व्यक्तित्वाची जडण होत असते. त्यासाठी विचारांना आचारांची आणि प्रयत्नांची जोड हवी असते.

पेरिले तसे उगवते या निसर्ग नियमानुसारच विचारांचा परिणाम होत असतो. सकारात्मक आणि कृतीशील विचारांच्या पेरणीतूनच यश मिळत असतं. मनुष्य स्वतःविषयी जसा मनोमन जसा विचार करतो; तसाच घडत असतो. हे जीवनसूत्राप्रमाणे प्रत्येक कृतीमागे कळत नकळत केलेला विचार वा अविचार कारणीभूत असतोच. या विचारांच्या व्यक्तीच्या स्वभावावर, प्रवृत्तीवर आणि जगण्यावर कायमचा ठसा उमटत असतो. त्यातूनच समाजमनामध्ये प्रत्येक व्यक्तीची प्रतिमा तयार होत असते. जनमानसात एक वेगळी ओळख निर्माण होत असते. यशाचं गमकच विचार करण्याच्या पद्धतीत दडलेलं... सामावलेलं आहे, हे ज्या व्यक्तीला उमगतं ती सातत्याने यशाचाच सकारात्मक पद्धतीने विचार करत असते. अथकपणे समस्यांवर मात करत यशाचं शिखर गाठत असते. त्याकरीता आयुष्य का आणि कसं जगायचं, ही विचारांची बांधणी पक्की हवी. आपल्या मनातल्या एकलव्याची निष्ठी आणि अर्जुनाची दृष्टी ओळखायला हवी. घर विणणाऱ्या कोळ्याची जिद्दही अंगी बाणवायला हवी.

शब्दांतून विचार, विचारांतून कृती आणि कृतीतून स्वप्न आकारत असतं. स्वतःच्या क्षमता, सुप्तगुण, इच्छाशक्ती, चिकाटी, दृढविश्वास या अंगभूत सामर्थ्यांच्या बळावरच मनातलं स्वप्न साकारत असतं. फक्त आपल्यातल्या उणिवा आणि मर्यादांचं भान राखायला हवं. विचारांचं अक्षयदान जपायला हवं. कारण व्यक्तीचे विचार चिरंतन असतात. विचार व्यक्तीत्वाचा चेहरा देत असतात. विचार जगण्याला अर्थ देत असतात. म्हणूनच विचारांचं सामर्थ्य कळलेली माणसं; जगावर सत्ता गाजवत असतात.

नियोजन

प्रत्येक माणसाच्या आयुष्यात तो करत असलेल्या प्रत्येक कृती मागे एक ठराविक नियोजन असते. हे नियोजन वेळेचे, विचारांचे, आर्थिक खर्चाचे असे कशाचेही असू शकते. अर्थात नियोजन म्हणजे आपण ठरविलेल्या एका विशिष्ट ध्येयापर्यंत पोहोचण्यासाठी किंवा विशिष्ट हेतू साध्य करण्यासाठी लागणाऱ्या सर्व वस्तू किंवा गोष्टींचा आखलेला आराखडा.

नियोजनाचा समावेश हा प्रत्येक व्यक्तीच्या आयुष्यात असतो. नियोजनाशिवाय आयुष्य जगणे म्हणजे अभ्यास न करता परीक्षा देणे असाच अर्थ होईल. नियोजनाशिवाय कोणतीच गोष्ट अपेक्षेप्रमाणे पूर्ण होऊ शकत नाही आणि

झाली तरी तो केवळ अपवादच असू शकतो. ध्येयाशी संबंधित प्रत्येक गोष्टीचे नियोजन केल्यामुळे व्यक्तीला प्रत्येक गोष्टीचा अंदाज येतो. त्यानुसार तो त्या प्रत्येक वस्तूची आवश्यकतेनुसार तयारी करू शकतो व त्याला ती विशिष्ट गोष्ट सहजरीतीने मिळू शकते.

नियोजनाची सुरवात आपल्या विचारांपासून होते. नेहमी मनातले विचार कागदावर उतरवा. प्रत्येक प्रक्रियेतील प्रत्येक टप्प्यातील कामाच्या याद्या, उपयाद्या तयार करत राहा. त्याचा पडताळा घेत तुमच्या योजनांमध्ये सुधारणा आणि उजळणी करत राहा. त्या परिपूर्ण होईपर्यंत अधिकाधिक चांगल्या बनवण्याचा प्रयत्न करा. लक्षात असू द्या, नियोजन हे एक कौशल्य आहे. ते शिकता येते. तुमची विचार करण्याची, योजना बनवण्याची, आयोजनाची आणि तुमच्या ध्येयाच्या दिशेने कृती करायला पुढाकार घेण्याची क्षमता तुम्हाला तुमच्या क्षेत्रात सर्वोच्च स्थानी पोहचवू शकते.

कागदावर विचार करण्याचा एक मार्ग म्हणजे बहुआयामी ध्येय साध्य करण्यासाठी प्रकल्प, नियोजनपत्रक तयार करणं. अशा प्रकारे, तुम्ही तुमच्या ध्येयापर्यंत पोहचण्यासाठी उचलाव्या लागणाऱ्या पावलांची एक दृश्य प्रतिमा तयार करता. नियोजनाच्या प्रक्रियेतील शक्तीस्थाने आणि कमकुवत बाबींबद्दल तुमचे डोळे उघडण्यासाठी हे खूप मदतीचं ठरू शकतं.

प्रकल्प नियोजनामध्ये तुम्ही कागदावर वरच्या बाजूला प्रकल्प पूर्ण होण्यासाठी जितका कालावधी लागेल, त्याची नोंद करा. प्राधान्यक्रमानुसार जी कामं तुमचं ध्येय साध्य करण्यासाठी करायला हवीतच, अशा सर्व कामांची यादी तयार करा. त्याची क्रमवार नोंद करा. तसेच तुमचा अंतिम, आदर्श परिणाम काय दिसेल ते स्पष्टपणे लिहा. इच्छित ध्येयाबद्दल तुमच्याकडे जितकी जास्त स्पष्टता असेल तितकं त्याच्यापर्यंत पोहचणं तुम्हाला जास्त सोपं जाईल. एकंदर नियोजन म्हणजे व्यक्ती जवळ त्याला करावयाच्या कामासाठी उपलब्ध असलेला वेळ, पैसा व गरजेच्या वस्तू यांचा योग्य रितीने वापर करून करावयाची कृती.

लाभार्थ्यांच्या प्रतिक्रिया:

पिंजारी आफरीन हैदर, जळगाव. M.Sc. (2nd Year)

मैं इस संस्था को धन्यवाद देती हूँ जिन्होंने मुझे M.Sc. (2nd year) तक पढने का मौका दिया. मैं 2013 में बेंडाले कॉलेज से 73% मार्क्स मिलकर पास हुई और विशेष बात यह है की मुझे कॉलेज से नौकरी करने के लिए ऑफर भी आ चुकी है. मुझे गये तीन साल से स्कॉलरशीप मिल रही है. मा. सुरेशदादा की संस्था से गरीब लडकीयाँ कॉलेज तक पहुँच पाती है. ऐसा काम कोई भी आमदार नहीं करता जो जलगाँव में मा. सुरेशदादा इस विकास योजना के माध्यम से कर रहे है. यह योजना तमाम हिंदु, मुस्लीम और सभी जाति धर्म के विद्यार्थियोंको अपनी तरफ से मदद करके शिक्षण हासिल करने में बहुत अच्छी मदद कर रहे है। धन्यवाद।

जागृती संजय चौधरी, चाळीसगाव. BCA (1st Year)

स्वप्रथम मी एसडी-सीडचे आभार मानते की, ज्यांनी 'ज्ञानगंगेचे अमृत' पिण्याची संधी सर्व विद्यार्थ्यांना उपलब्ध करून दिली. ही एक चांगली योजना आहे. प्रत्येक विद्यार्थ्यांचे काही स्वप्न असते, त्या स्वप्नाला प्रेरणा देण्याचे उत्कृष्ट कार्य ही संस्था करते. एसडी-सीडतर्फे विद्यार्थीहिताच्या कार्यक्रमातून विद्यार्थ्यांना चांगल्या प्रकारचे मार्गदर्शन मिळते. एसडी-सीडच्या शिष्यवृत्तीमुळे विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन मिळते व जास्तीत जास्त मार्क्स मिळविण्याची जिद्द व उमेद वाढते. विद्यार्थ्यांने ख-या अर्थाने मदत करणा-या व अनाथांचे अश्रु पुसणा-या 'एसडी-सीड'चे आभार मानते.

वैशाली जिजावराव पाटील, चोपडा . Mechanical Engineer (2nd Year)

एसडी-सीडमार्फत गरीब, होतकरू तसेच मेहनती विद्यार्थ्यांना जी शिष्यवृत्ती दिली जाते, ती अतिशय अभिमानास्पद बाब आहे. माझी आर्थिक परिस्थिती नाजूक असल्यामुळे मला माझे शिक्षण मध्येच थांबवावे लागले असते, पण एसडी-सीडच्या शिष्यवृत्तीमुळे अभियांत्रिकी द्वितीय वर्षाची फी भरू शकली. त्याबद्दल मी त्यांचे खुप ऋणी आहे. यामागे मा. सुरेशदादा यांचा फक्त एकच हेतू आहे की, गरीब विद्यार्थ्यांना सुद्धा शिक्षण घेता आले पाहिजे, त्यांनी त्यांचे यश संपादन केले पाहिजे आणि त्यांच्या शिक्षणाच्या प्रवासात 'आर्थिक परिस्थिती' हा अडथळा निर्माण होता कामा नये. यापुढेही त्यांनी अशा विद्यार्थ्यांना मदत करावी, ही विनंती.

भावेश अशोक पाटील, अमळनेर. Mechanical Engineer (2nd Year)

एसडी-सीडने दिलेल्या शिष्यवृत्तीच्या मदतीने मी टेक्निकल प्रोग्राम व काही ट्युशन लावू शकलो. तसेच त्या पैशांची मला काही इतर शैक्षणिक कामासाठी सुद्धा अत्यंत मदत झाली. एसडी-सीड ही एक चांगली समाजसेवी संस्था असून याद्वारे कोणताही मतभेद न करता आर्थिक उत्पन्न आणि शैक्षणिक प्रगती या विद्यार्थ्यांच्या दोन्ही गोष्टी लक्षात घेवून शिष्यवृत्तीचे वाटप करण्यात येते. यामुळे अनेक विद्यार्थी आपली शैक्षणिक प्रगती साधत असतात. ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांनासुद्धा याची मदत होत असल्यामुळे त्यांचा देखील विकास साधला जातो. म्हणूनच विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक प्रगतीत एसडी-सीडचा अत्यंत मोलाचा वाटा आहे.

विनय सुनील सोनवणे, पारोळा. B.E. Mechanical (3rd Year)

एसडी-सीडतर्फे राबविण्यात येणारा शिष्यवृत्ती उपक्रम हा जिल्ह्यातील अनेक गरजू व गुणी विद्यार्थ्यांना लाभदायक ठरला असून मी सुद्धा त्याचाच एक लाभार्थी आहे. या उपक्रमाद्वारे अनेक विद्यार्थ्यांच्या विकासाला चालना मिळाली आहे व शैक्षणिक क्षेत्रातील आर्थिक अडचण यामुळे दूर झाली आहे. त्याबद्दल मी या संस्थेच अत्यंत ऋणी आहे.

ममलेश बन्सीलाल कोतवाल, धरणगाव. ITI (3rd Year)

एसडी-सीडद्वारे शिष्यवृत्ती देवून गरीब विद्यार्थ्यांना शिक्षणासाठी मदत करणा-या आदरणीय सुरेशदादा व त्यांच्या सहका-यांना त्रिवार प्रणाम. माझ्या घरची परिस्थिती अत्यंत नाजूक असल्यामुळे मला दहावीत चांगले गुण मिळूनसुद्धा पैशाअभावी मी अकरावीत प्रवेश घेवू शकलो नाही व आयटीआयमध्ये प्रवेश घेतला. नंतर मला मित्रांद्वारे या शिष्यवृत्तीबद्दल कळाले व मला एसडी-सीडकडून शिष्यवृत्ती मिळाली आणि आम्ही आमच्या नातेवाईकांकडून जे उसणे पैसे घेतले होते ते गर्वने परत केले. माझ्यासारख्या गरजू विद्यार्थ्यांला एसडी-सीडने जी काही मदत केली आहे ती माझ्यासाठी एक मोठी लाखाची गोष्ट आहे.

मानसस्वास्थ्य - नैराश्य

आपण स्वतः, आजूबाजूची परिस्थिती, भविष्यकाळ या सगळ्याबाबत नकारात्मक विचार करणे आणि सातत्याने तो करतच राहणे, या परिस्थितीत दिर्घकाळ वावरणे, त्यामुळे उदारवाणे वाटणे, झोपेचे तंत्र बिघडणे, टोकाचे विचार करणे, रडायला येणे, हळवेपणा ही सगळी नैराश्याची लक्षणे. मेंदूमध्ये भावनांचे नियंत्रण जसे होते तसेच काही रासायनिक द्रव्यांची निर्मिती देखील होत असते. या रसायनांच्या कमी-जास्त होण्यावर देखील नैराश्य भावना अवलंबून असते.

नैराश्य, औदासीन्य, डिप्रेशन अशा विविध शब्दांमधून व्यक्त होणारी भावना एकच, मात्री व्यक्तीनुरूप त्याची तीव्रता बदलू शकते. अल्पकाळ, दिर्घकाळ किंवा वारंवार येणाऱ्या या भावनेतून बाहेर पडणे शक्य आहे का? या प्रश्नाचे उत्तर सकारात्मक आणि 'हो' असेच आहे. स्वतःचे प्रयत्न, स्वतःची इच्छा, आजूबाजूच्या परिस्थितीत जाणून ब्रूजून केलेले बदल, निराशेवर मात करण्यासाठी केलेला मनाचा व्यायाम, यातून या नैराश्याच्या भावनेतून बाहेर पडता येऊ शकते. प्रयत्नांबरोबरच 'इच्छा' हा शब्द अशासाठी वापरला की अनेकदा त्या निराशेच्या गर्तेतच राहण्याची आणि सहानुभूती मिळविण्यासाठी म्हणून वातावरणात बदल न करण्याकडेच अनेकांचा कल असल्याचे दिसून येते. उत्तम चालले असून देखील नैराश्याच्या गर्तेत जाण्याची तसेच एखादा समारंभ यशस्वापणे पार पाडल्यानंतर देखील यशाचा आनंद उपभोगण्यापेक्षाही निराशाच अनुभवत राहण्याची सवय अनेकांना असते.

अनेक कारणांनी अनुभवायला येणारी निराशा. अपेक्षित यश न मिळण्यापासून अपयशी होण्यापर्यंत आणि भूतकाळातील दुःखद प्रसंगांच्या आठवणीने देखील अनेकदा नैराश्य येते. कधी कधी हे नैराश्य व्यसनाधीनतेच्या वाटेवरही घेऊन जाऊ शकतं. त्यामुळे वेळीच उपाययोजना झाल्यास पुढे होणाऱ्या गंभीर स्वरूपाच्या त्रासापासून मुक्ती मिळविता येऊ शकते. तात्पुरत्या स्वरूपाचं नैराश्य आपण अनुभवातून, छंदांच्या आधारातून दूर करू शकतो. तसेच तज्ज्ञांची मदत घेणे अधिक इष्ट.

आमची उद्दिष्टे

- सर्व पात्र विद्यार्थ्यांना २१ व्या शतकातील भारताच्या विकासात सहभागी होण्याची संधी प्राप्त करून देणे.
- विद्यार्थी, पालक व शिक्षकांमध्ये शिक्षणाचे महत्त्व आणि परिणामाबद्दल प्रबोधन करणे.
- सर्व पात्र विद्यार्थ्यांना त्यांचे शैक्षणिक व उद्योजकीय ध्येय गाठण्यासाठी आर्थिक मदत करणे.
- विद्यार्थी, पालक व शिक्षकांना सक्षम बनविण्यासाठी नवनवीन उपक्रम विकसित करून ते अंमलात आणणे.
- सर्व उपक्रमांना स्वयंपूर्ण बनवणे, ज्यायोगे जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांना त्यांचा लाभ मिळेल.

Suresh Dada Scheme for
Educational & Entrepreneurial Development
सुरेशदादा शैक्षणिक व उद्योजक विकास योजना